

INGLIZ ADABIYOTIDA SAN'AT VA MA'NO UYG'UNLIGI

Namangan davlat pedagogika instituti

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi

3-bosqich talabasi

Zokirjonova Madina Zohidjon qizi

e-mail: madinazokirjonova95@gmail.com

Telefon : +998(93) 134-38-18

Annotasiya: Ushbu maqolada ingliz adabiyotidagi san'at va ma'no uyg'unligi — bu adabiy asarlarning estetik jihatlari va ularning ijtimoiy, falsafiy mazmuni o'rtasidagi bog'lanishligi, handa har bir yozuvchi o'ziga xos uslub va motivlar orqali bu uyg'unlikni yaratishi,, bu esa o'quvchilarga chuqur fikr yuritishga va hayot haqidagi mulohazalarini kengaytirishga yordam berishi, adabiyot nafaqat san'at, balki inson tajribasining murakkabligini tushunish uchun kuchli vosita hisoblanishi haqida so'z yuritiladi va misollar keltirib o'tiladi.

Kalit so'zlar: uslub, realizm, modernizm, postmodernizm, simvol, monolog, narrative, konflikt, konsepsiya.

Abstract: In this article, the harmony of art and meaning in English literature is the aesthetic and juridical social and philosophical content of these literary works, their connections, and how each writer writes this harmony through his own style and motives. to help readers think deeply and heal their reflections on life, the resources of literature are art, but also a powerful tool for increasing human complexity. and examples are given.

Key words: style, realism, modernism, postmodernism, symbol, monologue, narrative, conflict, concept.

Аннотация: В данной статье гармония искусства и смысла в английской литературе – это эстетическое и юридическое социально-философское содержание этих литературных произведений, их связи, а также то, как каждый писатель пишет эту гармонию через свой стиль и мотивы. Чтобы помочь читателям глубоко задуматься и исцелить свои размышления о жизни, литература является не только искусством, но и мощным инструментом для усложнения человека. и приведены примеры.

Ключевые слова: стиль, реализм, модернизм, постмодернизм, символ, монолог, нарратив, конфликт, концепция.

Bilamizki, san'atning turlari hamda o'ziga xos uslubda san'at asari yaratuvchi san'atkorlari ko'p. Adabiyot bu shunday mo'jizakor olamki, unda xayolot va haqiqat uyg'unlashuvidan yangi bir olam vujudga keladi desak adashmagan bo'lamiz. Shunday o'ziga xos olamlardan biri bu-ingliz adabiyoti va undagi san'at va ma'no jilvakorligidir. Ingliz adabiyotida san'at va ma'no uyg'unligi juda muhim bir mavzu hisoblanadi. Bu uyg'unlik asarlarning estetik jihatlari va ularning ma'naviy, ijtimoiy yoki falsafiy mazmuni o'rtasidagi bog'liqlikni anglatadi. Har qanday ijodiy ish bu asardir, va u o'zida ma'lum bir ijtimoiy-iqtisodiy, tarixiy yoxud zamonaviy, falsafiy-psixologik, pedagogik hamda tarbiyaviy mavzularni qamrab olgan bo'lib, undagi ma'no va mazmun o'ziga xos uslub va yo'nalishlar asosida kitobxonni o'ziga tortuvchi yo'sinda batafsil yoritib beriladi. Undagi ta'sir kuchi esa san'atning, qolaversa adabiyot quroli bo'lmish so'zning naqadar kuchli ekanligini yaqqol isboti bo'lib ko'rinadi.

Ingliz adabiyotida ham barcha tildagi badiiy uslublar kabi xilma-xil uslublari mavjud. Ular sirasiga realizm, modernizm, post modernizm, satirik, nasriy hamda lirik usublarni kiritish mumkin. Mualliflarning uslubi san'at asarlarining mazmunini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, William Shakespearenin asarlarida poetik til va dramatik tuzilma, xarakterlar orqali chuqur ma'nolarni ochib beradi. Uning asarlarida ko'plab mavzular, masalalar va insoniy his-tuyg'ular chuqur va murakkab tarzda ifodalanadi. Yozuvchi o'z asarlarida boy va rang-barang poetik tilni ishlatadi.

Uning metaforalari, simvollar va boshqa poetik vositalari inson ruhiyatining murakkabligini aks ettiradi. Bunga misol tarzida uning "Hamlet" asarini oladigan bo'lsak, asarda Gertuda va Hamlet o'rtasidagi suhbatda, Hamletning "To be, or not to be" monologida hayot va o'lim haqidagi chuqur mulohazalar keltiriladi. Bu monologda Hamlet o'zining ichki kurashlarini, mavjudlikning ma'nosini va insoniy tajribalarni aks ettiradi. Undagi dramatik tuzilmaga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ko'pincha ziddiyat va qarama-qarshiliklarga asoslangan hodisalarni, syujetni ko'rishimiz mumkin. Bu esa dramadagi xarakterlarning rivojlanishi va ularning ichki dunyosini ochishga yordam bergan. Shakespeare qahramonlarining xarakterlari esa aksariyat holatlarda murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ularning ichki kurashlari, motivlari, o'z oldiga qo'ygan alamli qasoslari va o'zgarishlari asarning asosiy ma'nosini belgilaydi.

Adabiyot ma'no hamda mazmun yuzasidan xilma-xil va o'zgaruvchan hisoblanadi. 20-asrda ingliz adabiyotida modernizm va simbolizm oqimlari san'at va ma'no uyg'unligini yanada chuqurlashtirdi. James Joyce, Virginia Woolf kabi mualliflar o'z asarlarida ichki hissiyotlar va psixologik holatlarni ifodalashda yangi uslublarni qo'lladilar. Misol uchun James Joycening "Ulysses" asarida ichki monologlar orqali xarakterlarning psixologik holatlari chuqur tasvirlangan. Bu asar nafaqat hikoya, balki insonning ichki dunyosini o'rganish uchun san'atdir. Postmodernizm davriga kelib esa san'at va ma'no uyg'unligi yanada murakkablashadi. Ushbu davrda yaratilgan asarlar asosan boshdan o'tkazilgan ijtimoiy holatlar, xalq madaniyatlari, undagi tarixning tutgan o'rni haqida so'z yuritiladi. Namuna sifatida Salman Rushdiening "Midnight's Children" asarida tarix, madaniyat va shaxsiy tajribalar o'rtasidagi munosabatlar san'at orqali ifodalangan. Rushdie o'zining murakkab narativ (hikoya qilish) uslubi bilan tarixiy voqealarni shaxsiy tajribalar bilan bog'laydi.

Ushbu san'atdagi yana bir e'tiborli jihatlardan biri bu unda qo'llana yotgan mavzular hamda undagi qahramonni shakllantirgan va ajratib ko'rsatuvchi motivlardir. Adabiy asarlarda ko'tarilgan temalar, masalan, sevgi, o'lim, ijtimoiy adolatsizlik va

inson tabiatining murakkabligi, san'at orqali ifodalanganida, o'quvchiga chuqur ta'sir ko'rsatadi. Charles Dickensning asarlarida ijtimoiy muammolarni san'at orqali ko'rsatish misol bo'la oladi. Uning "Oliver Twist" asarining markazida yetim bolalar va ularning hayoti joy oladi. Dickens, o'z asarida, bolalar mehnatining yomon sharoitlarini va yetim bolalarning jamiyatda qanday kamchiliklarga duch kelishini ko'rsatadi. Oliver va uning do'stlari, yetimlar sifatida, qiyin sharoitlarda yashab, ishlashga majbur bo'lishadi. Ular ko'pincha ekspluatatsiya qilinadi va insoniy huquqlari poymol etiladi. Asarda Dickens ijtimoiy adolatsizlikni tanqid qiladi. Oliverning hayoti, uning sinfga mansubligi va jamiyatdagi o'rni orqali ko'rsatiladi. Yetimlar va kambag'al odamlar jamiyatda past baholanadi va ularga nisbatan befarqlik mavjud. Dickens, bunday adolatsizliklarni ochib berish orqali, o'z zamonasidagi ijtimoiy muammolarni yoritadi.

Shu qatorida ingliz adabiyotidagi yana bir muhim jihatlardan biri bu etetik tajribaning yoritib o'tilishidir. San'at va ma'no uyg'unligi o'quvchiga estetik tajriba berish orqali ham amalga oshiriladi. O'quvchilar asarlarni o'qish jarayonida nafaqat ma'noni anglaydilar, balki muallifning san'at orqali yaratgan hissiyotlarini ham his qiladilar. Masalan, Virginia Woolfning "To the Lighthouse" asarida vaqt, xotira va inson tajribasi haqida mulohazalar yuritiladi. Woolfning uslubi va tasvirlari orqali o'quvchi xarakterlarning ichki hissiyotlarini his qiladi. Woolf asarida vaqtni bir necha shaklda ko'rsatadi. Romaning asosiy tuzilishi vaqtning o'tishi va uning inson hayotiga ta'siri haqida mulohazalar yuritadi. Vaqt, asarda o'tgan va hozirgi zamon o'rtasidagi bog'lanishni yaratadi. Woolf, vaqtni chiziqli emas, balki aylana shaklida ko'rsatadi; bu orqali o'quvchi xarakterlarning hayotidagi o'zgarishlarni va vaqtning qanday qilib xotira va tajribalarni shakllantirishini his qiladi. Shuningdek, asar davomida xotira va uning qanday qilib inson tajribasini shakllantirishi haqida ko'p mulohazalar yuritiladi. Xarakterlar o'zlarining o'tmishdagi voqealarini eslash orqali hozirgi zamonga bog'lanadilar. Woolf, xotiraning noaniqligini va uning shaxsiy tajribalar bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Xotira, xarakterlarning ichki dunyosini ochib berishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi, bu esa o'quvchiga ularning hissiyotlarini chuqurroq

tushunishga yordam beradi. Shu bilan birga adib asarida inson tajribasi, turli xarakterlar orqali ko'rsatilishiga ishora qiladi. Har bir xarakterning ichki hissiyotlari va o'zaro munosabatlari, ularning hayoti va tajribalari bilan bog'liq. Woolf, xarakterlarning ichki monologlari orqali o'quvchiga ularning his-tuyg'ularini, orzu va qo'rquvlarini yetkazadi. Bu usul, o'quvchini xarakterlarning ichki dunyosiga chuqurroq kirishga imkon beradi.

Xulosa: Adabiyotning mohiyatini va uning ijtimoiy, psixologik, falsafiy jihatlarini tushunishda ingliz adabiyotida san'at va ma'no o'rtasidagi bog'liqlikni ko'rsatish muhimdir. San'at va ma'no uyg'unligi adabiyotda nafaqat badiiy uslub, balki asarlarning mazmuni va ularning o'quvchilarga ta'sirini ham belgilaydi. Har bir asar o'zida muayyan ijtimoiy, tarixiy yoki falsafiy kontekstni aks ettiradi. San'at, o'z navbatida, bu kontekstni yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Ingliz adabiyotidagi turli uslublar — realizm, modernizm, postmodernizm — har biri o'ziga xos tarzda san'at va ma'no uyg'unligini ta'minlaydi. Masalan, William Faulkner va Virginia Woolf kabi yozuvchilar ichki monologlar va "stream of consciousness" uslubidan foydalanib, xarakterlarning ichki dunyosini chuqur tasvirlaydilar. Bu usul, o'quvchiga xarakterlarning ruhiy holatini va ularning hayotdagi o'rnini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Adabiyotda ko'tarilgan mavzular — sevgi, o'lim, ijtimoiy adolatsizlik — o'quvchilarni o'z hayotlari bilan bog'lashga imkon beradi. Charles Dickensning "Oliver Twist" asarida yetim bolalar hayoti orqali ijtimoiy muammolarni ko'rsatishi, o'quvchilarga ijtimoiy adolatsizlik haqida chuqur mulohaza yuritishga imkon beradi. Dickensning asarlari ko'pincha zamonaviy jamiyatdagi muammolarni yoritadi va o'quvchilarni ularni hal qilishga undaydi. Ingliz adabiyotidagi san'at va ma'no uyg'unligi — bu adabiy asarlarning estetik jihatlarini va ularning ijtimoiy, falsafiy mazmuni o'rtasidagi bog'lanishdir. Har bir yozuvchi o'ziga xos uslub va motivlar orqali bu uyg'unlikni yaratadi, bu esa o'quvchilarga chuqur fikr yuritishga va hayot haqidagi mulohazalarini kengaytirishga yordam beradi. Adabiyot, shunday qilib, nafaqat san'at, balki inson tajribasining murakkabligini tushunish uchun kuchli vosita hisoblanadi.

REFERENCES :

1. Zokirjonova Madina.(2024). Maktabgacha ta'lim va umumiy o'rta ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitish usullari .
2. Zokirjonova Madina.(2024). Teaching methods for foreign language learning in preschool and school system.
3. Zokirjonova Madina.(2024)Some common educational problems and their solutions
4. Og'abek Yuldashev., & Zokirjonova Madina.(2024).GRAMMATICAL TYPES OF IDIOMS AND TRANSLATION OF METHOD
5. O'G'Li, O. A. K. (2024). O'ZBEK VA INGLIZ XALQ MAQOLLARI O'RTASIDAGI LINGVOKULTUROLOGIK VA SEMANTIK XUSUSIYATLARNING MAZMUNI VA ULARNING AMALDA QO'LLANILISHI. Academic research in educational sciences, 5(CSPU Conference 1), 801-805.
- 6.Komiljon o'g, O. A. Y. (2024). GENERAL CHARACTERISTICS OF AMERICAN ROMANTICISM. TADQIQOTLAR. UZ, 32(2), 85-91.
- 7.Komiljon o'g, O. A. Y. (2024). METHODS OF EFFECTIVE DEVELOPMENT OF LISTENING SKILLS IN STUDENTS WHO DO NOT MAJOR IN A FOREIGN LANGUAGE. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 11(12), 554-558.
- 8.Egamberdiyeva, S. (2024). ALLA JANRI SPETSIFIKATSIYASI VA TASNIFLANISHI. Universal xalqaro ilmiy jurnal, 1(7), 117-126.
- 9.Mamajonovna, E. S. (2024). UMUMTURKIY TILLAR ALLALARIDA ALLITERATSIYA VA ASSONANS. TADQIQOTLAR, 32(2), 46-50.
- 10.Dehqanova, G. A. (2024). SAMARALI MULOQOT VA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARGA TAYYORLASHNING ILMIY-METODIK

JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH. Academic research in educational sciences, 5(CSPU Conference 1), 550-555.

11. Dehqanova G.A . (2024). THE IMPORTANCE AND ROLE OF LEXICAL COMPETENCE IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO STUDENTS. 2024 Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 11(05), 16–23. Retrieved from <https://www.eijmr.org/index.php/eijmr/article/view/1451>

12. Ahmadjanovna, D. G. (2024). Improving the scientific and methodological aspects of preparing students for effective communication techniques and innovative technologies in teaching foreign languages. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 15(3), 81-88.